

NATHANIEL HAWTHORNE

Ο ΜΑΡΜΑΡΙΝΟΣ
ΦΑΥΝΟΣ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

RICHARD H. RUPP

ΠΡΟΛΟΓΟΣ-ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ-ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ
ΣΑΝΤΥ ΠΑΠΑΪΩΑΝΝΟΥ

GUTENBERG
ORBIS LITERÆ

EDITIO MINOR

Ο ΜΑΡΜΑΡΙΝΟΣ
ΦΑΥΝΟΣ

[ΜΕΤΑΜΟΡΦΩΣΗ]

Ἡ

Η ΜΥΘΙΣΤΟΡΙΑ
ΤΟΥ ΜΟΝΤΕ ΜΠΕΝΙ

NATHANIEL HAWTHORNE

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

RICHARD H. RUPP

ΠΡΟΛΟΓΟΣ, ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ, ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

ΣΑΝΤΥ ΠΑΠΑΪΩΑΝΝΟΥ

EDITIO MINOR

GUTENBERG ORBIS LITERÆ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ

ΜΙΡΙΑΜ, ΧΙΑΝΤΑ, ΚΕΝΙΟΝ, ΝΤΟΝΑΤΕΛΟ

ΤΕΣΣΕΡΑ ΠΡΟΣΩΠΑ –πρὸς τῶν ὁποίων τὶς τύχες θὰ ἤμαστε εὐτυχεῖς ἂν κατορθώναμε νὰ στρέψουμε τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ ἀναγνώστη– συνέβη νὰ βρίσκονται σὲ μιὰν ἀπὸ τὶς αἰθουσες γλυπτῶν τοῦ Καπιτωλίου τῆς Ρώμης. Ἦταν ἡ αἶθουσα ἐκεῖνη (ἡ πρώτη, ἀνεβαίνοντας τὴ σκάλα) στὸ κέντρο τῆς ὁποίας ἡ ἐπιβλητικὴ ὅσο καὶ συγκινητικὴ μορφὴ τοῦ Θνήσκοντος Μονομάχου βυθίζεται στὸν ἐπιθανάτιο λήθαργό της, περιστοιχιζόμενὴ ἀπὸ τὸν Ἀντίνοο, τὴν Ἀμαζόνα, τὸν Λύκειο Ἀπόλλωνα, τὴ Γιούνο – ὅλα περίφημα προϊόντα ἀρχαίας γλυπτικῆς κι ἀκόμη ἐντούτοις ἀπαστράπτοντα μέσα στὸ ἀκατάβλητο μεγαλεῖο καὶ τὸ κάλλος τοῦ ἰδεώδους βίου τους, μολονότι τὸ μάρμαρο ποὺ τοὺς παρέχει τὴν ὕλικὴ ὑπόσταση εἶναι κιτρινισμένο ἀπὸ τὸν καιρὸ καὶ ἴσως-ἴσως διαβρωμένο ἀπὸ τὴν ὑγρὴ γῆ ὅπου βρίσκονταν θαμμένα ἐπὶ αἰῶνες. Ἐδῶ, ἐπίσης, μπορεῖ κανεὶς νὰ δεῖ καὶ μιὰ συμβολικὴ ἀναπαράσταση (ισχύουσα τὸ ἴδιο σήμερα, καθὼς καὶ πρὶν ἀπὸ δυὸ χιλιάδες χρόνια) τῆς Ἀνθρώπινης Ψυχῆς, πειθαναγκαζόμενης νὰ ἐπιλέξει ἐπείγοντως ἀνάμεσα στὴν Ἀθωότητα ἢ τὸ Κακό, στὴ χαριτωμένη μορφὴ μιᾶς παιδίσκης ποὺ σφίγγει στὸ στήθος της μιὰ περιστέρα, ἐνῶ τῆς ἐπιτίθεται ἓνα φίδι.

Ἔνα ἀπὸ τὰ παράθυρα αὐτῆς τῆς αἰθουσας βλέπει

Εἰκ. 14

Εἰκ. 15

Εἰκ. 16, 17

Εἰκ. 19, 18

Εἰκ. 21

Εικ. 87

σὲ μιὰ φαρδιά πέτρινη σκάλα ποὺ ἀκολουθεῖ τὰ ἀρχαῖα καὶ ὀγκώδη θεμέλια τῆς ὀχύρωσης τοῦ Καπιτωλίου μέχρι τῆ φθαρμένη ἀψίδα θριάμβου τοῦ Σεπτιμίου Σεβήρου, ἀκριβῶς ἀπὸ κάτω. Πιὸ πέρα, τὸ βλέμμα πλανιέται στὶς παρυφές τῆς ἔρημης πλέον Ἀγορᾶς (ὅπου Ρωμαῖες πλύστρες ἀπλώνουν τ' ἀσπρόρουχά τους στὸν ἥλιο), ὑπερπηδώντας τὴν ἄμορφη ἀναρχία νεότερων οἰκοδομημάτων – ἄτεχνων σωρῶν ἀπὸ ἀρχαίους λίθους καὶ πλίνθους– καὶ τοὺς τρούλους τῶν χριστιανικῶν ἐκκλησιῶν – χτισμένων ἐπάνω στὰ παλαιὰ δάπεδα τῶν εἰδωλολατρικῶν ναῶν καὶ μὲ τὴ στήριξη κιόνων ποὺ κάποτε ὑποστύλωναν ἐκεῖνους. Σὲ κάποια ἀπόσταση – ὄχι καὶ πολὺ μακριὰ πάντως, ἂν ἀναλογιστεῖ κανεὶς πόση ἱστορία εἶναι συσσωρευμένη στὸ χῶρο ποὺ μεσολαβεῖ–, ἀναδύεται ἡ μεγαλόπρεπη καμπύλη τοῦ Κολοσσαίου, μὲ τὸν γαλάζιο οὐρανὸ νὰ λάμπει ζωηρὰ μέσα ἀπὸ τὶς ἀψίδες τοῦ ἄνω διαζώματος. Στὸ βάθος τοῦ ὀρίζοντα, τὸ βλέμμα αἰχμαλωτίζεται ἀπὸ τοὺς Λόφους Ἀλμπάνι, οἱ ὁποῖοι στέκουν ἀπαράλλαχτοι – ἐν μέσῳ τόσων καταπτώσεων καὶ μεταπτώσεων–, ὅπως τὴν ἐποχὴ ποὺ τοὺς ἀτένιζε ὁ Ρωμύλος ἀπὸ τὸ μισοτελειωμένο τεῖχος του.

Εικ. 54, 79

Ρίχνουμε μιὰ βιαστικὴ ματιὰ σ' ὅλα αὐτά – σ' αὐτὸν τὸν φωτεινὸ οὐρανὸ κι ἐκεῖνα τὰ γαλάζια μακρινὰ βουνά, στὰ ἔτρουσκικά, ρωμαϊκὰ καὶ χριστιανικὰ ἐρείπια, τὶς σεβάσμιες πλάτες τῶν ὁποίων βαραίνουν τρεῖς Ἀρχαιότητες, καὶ στὴ συντροφιά τῶν παγκοσμίου φήμης ἀγαλμάτων τῆς αἴθουσας– μὲ τὴν ἐλπίδα νὰ φέρουμε τὸν ἀναγνώστη στὴ συναισθηματικὴ ἐκείνη κατάσταση ποὺ προκαλεῖ πάρα πολὺ συχνὰ ἡ Ρώμη. Εἶναι μιὰ ἀόριστη αἴσθηση ἀπαρασάλευτων ἐνθυμήσεων αὐτῆ· εἶναι ἡ συναίσθηση τοῦ τεράστιου βάρους καὶ τῆς πυκνότητος μιᾶς περασμένης ζωῆς, μὲ τὸ κέντρο τῆς σ' ἐτοῦτο τὸν τόπο, ἡ ὁποία συνθλίβει ἡ

ἐξοβελίζει τὸ παρόν, κάνοντας τὶς προσωπικές μας ὑποθέσεις καὶ τὰ ἐνδιαφέροντα νὰ μοιάζουν ἐδῶ πολὺ λιγότερο πραγματικά ἀπ' ὅ,τι ὅπουδ' ἦποτε ἄλλοῦ. Ὑπὸ αὐτὸ τὸ πρίσμα θεωρούμενη, ἡ ἀφήγησή μας — στὴν ὁποία νήματα ἀέρινα κι ἄυλα συμπλέκονται μὲ ἄλλα καμωμένα ἀπὸ τὰ ταπεινότερα ὑλικά τῆς ἀνθρώπινης ὑπαρξῆς— ἴσως νὰ μὴ φανεῖ πολὺ διαφορετική ἀπὸ τὴν ὕφανση τῆς ζωῆς ὄλων μας.

Σὲ σύγκριση μὲ τὸν τεράστιο ὄγκο τοῦ ρωμαϊκοῦ παρελθόντος, ὅ,τι κάνουμε ἢ ὄνειρευόμαστε σήμερα μοιάζει ἐφήμερο καὶ χιμαιρικό.

Θὰ μπορούσαμε νὰ ποῦμε πὼς τὰ τέσσερα πρόσωπα ποὺ ἔχουμε βαλθεῖ νὰ παρουσιάσουμε εἶχαν συνείδηση τοῦ ὄνειρικοῦ χαρακτήρα τοῦ παρόντος, ἐνσυγκρίσει μὲ τοὺς τετράγωνους ὀγκόλιθους γρανίτη ποὺ χρησιμοποιοῦσαν οἱ Ρωμαῖοι γιὰ νὰ οἰκοδομήσουν τὴ ζωὴ τους. Τὸ γεγονός αὐτὸ ἐνδέχεται νὰ συνέβαλε στὴ φαντασμαγορική εὐθυμία ποὺ ἀκριβῶς τώρα κυριαρχοῦσε στὴ διάθεσή τους. Ὅταν βλέπουμε τοὺς ἑαυτοὺς μας νὰ σβήνουν σὰ σκιές καὶ νὰ γινόμαστε ἀνυπόστατοι, φαίνεται ἀνώφελο νὰ θλιβόμαστε, κι ἀξίζει μᾶλλον νὰ γελαῖμε μὲ τὴ μεγαλύτερη δυνατὴ εὐτραπελία, χωρὶς καὶ νὰ πολυνοιαζόμαστε νὰ μάθουμε τὸ γιατί.

Ἀπὸ τοὺς τέσσερις φίλους μας, οἱ τρεῖς ἦταν καλλιτέχνες ἢ σχετίζονταν μὲ τὴν τέχνη· κι ἐκείνη τὴ στιγμή εἶχαν πραγματικά ἐντυπωσιαστεῖ ἀπὸ τὴν ὁμοιότητα ἀνάμεσα σ' ἓνα ἀρχαῖο ἄγαλμα — ἓνα διάσημο ἀριστοῦργημα ἑλληνικῆς γλυπτικῆς— καὶ τὸν νεαρὸ Ἴταλὸ ποὺ ἀποτελοῦσε τὸ τέταρτο μέλος τῆς συντροφιάς τους.

— Κένιον, ὀφείλεις νὰ παραδεχτεῖς, εἶπε ἡ νεαρὴ γυναίκα μὲ τὰ μαῦρα μάτια ποὺ οἱ φίλοι της φώναζαν Μίριαμ, πὼς δὲν σμίλεψες ποτὲ σὲ μάρμαρο οὔτ'

ἔπλασες σὲ πηλὸ πιὸ ζωντανὴ ὁμοιότητα ἀπ' αὐτήν, κι ἄς θεωρεῖς τὸν ἑαυτὸ σου δεξιότηχνη στὶς προτομές. Ἡ προσωπογραφία εἶναι τέλεια σὲ ὕφος, συναίσθημα κι ἐξατομίκευση. Ἄν ἦταν πίνακας, πιθανότατα ἡ ὁμοιότητα αὐτὴ νὰ ἦταν κάπως ἀπατηλή, πλασματικὴ ἴσως. Ἄλλ' ἐδῶ, σ' αὐτὸ τὸ πεντελικὸ μάρμαρο, εἶναι πραγματικὸ γεγονὸς καὶ μπορεῖ νὰ ἐλεγχεθεῖ ἀπολύτως χειροπιαστά· κυριολεκτικὰ νὰ μετρηθεῖ. Ὁ φίλος μας ὁ Ντονατέλο εἶναι ἴδιος ὁ Φαῦνος τοῦ Πραξιτέλη. Δὲν εἶναι ἀλήθεια, Χίλντα;

Eix. 20

— Ὅχι ἐντελῶς... σχεδόν... ναί, πραγματικά· ἔτσι νομίζω, ἀπάντησε ἡ Χίλντα, μιὰ λεπτοκαμωμένη καστανομάλλα μικρὴ ἀπὸ τὴ Νέα Ἀγγλία, ἡ ὁποία διέθετε ἐκπληκτικὰ διαυγὴ καὶ ἄρτια ἀντίληψη τῆς μορφῆς καὶ τῆς ἔκφρασης. Ἄν ὑπάρχει κάποια διαφορὰ ἀνάμεσα στὰ δύο πρόσωπα, ὑποθέτω πῶς μπορεῖ νὰ ὀφείλεται στὸ γεγονὸς ὅτι ὁ Φαῦνος ἔζησε σὲ δάση καὶ ἀγρούς καὶ συγχρωτίστηκε μὲ τοὺς ὁμοίους του, ἐνῶ ὁ Ντονατέλο ἔχει κάποια γνώση τῶν πόλεων καὶ τῶν ἀνθρώπων σὰν κι ἐμᾶς. Ὅμως, ἡ ὁμοιότητα εἶναι ὄντως πολὺ μεγάλη καὶ πολὺ παράξενη.

— Ὅχι καὶ τόσο παράξενη, ψιθύρισε ἡ Μίριαμ περιπαικτικά, διότι οὐδέποτε ὑπῆρξε στὴν Ἀρκαδία Φαῦνος πιὸ ἀφελῆς ἀπὸ τὸν Ντονατέλο. Δὲν ἔχει κἀν τὴν ἐτοιμότητα πνεύματος ποὺ ἀναλογεῖ σ' ἕναν ἄντρα — ὅσο μικρὴ κι ἂν εἶναι ἐντέλει. Κρίμα ποὺ δὲν ὑπάρχει πιὰ οὔτε δεῖγμα ἀπὸ τὴ συμπαθητικὴ τούτη φυλὴ ἄξεστων πλασμάτων, γιὰ νὰ κἀνει παρέα ὁ φίλος μας!

— Πάψε, κακιά! ἀπάντησε ἡ Χίλντα. Εἶσαι πολὺ ἀχάριστη, γιὰτὶ ξέρεις καλὰ πῶς, ἐν πάσῃ περιπτώσει, ἔχει ἀρκετὴ ἐτοιμότητα πνεύματος ὥστε νὰ σὲ λατρεύει.

— Τότε εἶναι ἀκόμη πιὸ ἀνόητος! εἶπε ἡ Μίριαμ

τόσο ἐχθρικά, πού τὰ ἤρεμα μάτια τῆς Χίλντας ξαφνιαστήκαν κάπως.

— Ντονατέλο, καλέ μου φίλε, εἶπε ὁ Κένιον στὰ ἰταλικά, σέ παρακαλῶ, κάνε σέ ὅλους μας τὴ χάρη νὰ πάρεις ἀκριβῶς τὴ στάση αὐτοῦ τοῦ ἀγάλματος.

Ὁ νεαρὸς γέλασε καὶ πῆρε τὴ στάση πού διατηρεῖ ὁ ἀνδριάντας τὰ τελευταῖα δύο ἢ τρεῖς χιλιάδες χρόνια. Πραγματικά, ἂν προσπερνοῦσε κανεὶς τὴ διαφορὰ στὴν ἀμφίεση, ἢ ἂν ὑπῆρχε ἡ δυνατότητα ν' ἀντικαταστήσει τὸ μοντέρνο του καπτότο μὲ μιὰ λεοντὴ καὶ τὸ ραβδάκι του μὲ μιὰ φλογέρα, ὁ Ντονατέλο θὰ μπορούσε νὰ περάσει σίγουρα ὡς ὁ μαρμάρινος Φαῦνος, μαλακωμένος ξαφνικά σὰν ἀπὸ θαῦμα — μιὰ ὄντοτητα ἀπὸ σάρκα καὶ αἷμα.

— Ναί, ἡ ὁμοιότητα εἶναι ἐκπληκτική, παρατήρησε ὁ Κένιον, ἀφοῦ ἐξέτασε τὸ μάρμαρο καὶ τὸν ἄνδρα μὲ τὸ ἐξονυχιστικὸ μάτι τοῦ γλύπτη. Ὡστόσο, ὑπάρχει ἓνα... ἢ μᾶλλον δύο σημεῖα — ὡς πρὸς τὰ ὁποῖα οἱ πλούσιες μποῦκλες τοῦ φίλου μας Ντονατέλο δὲν θὰ μᾶς ἐπιτρέψουν ν' ἀποφανθοῦμε ἂν ἡ ὁμοιότητα φτάνει ὡς τὴν τελευταία λεπτομέρεια.

Καὶ ὁ γλύπτης κατηύθυνε τὴν προσοχὴ τῆς συντροφιάς στὰ ἀφτιά τοῦ ωραίου ἀγάλματος πού παρατηροῦσαν.

Ἄλλὰ, κι ἀπ' τὴν πλευρά μας, δὲν θὰ πρέπει ν' ἀρκεστοῦμε σὲ μιὰν ἀπλὴ ἀναφορὰ σ' αὐτὸ τὸ ἐξαίσιον ἔργο τέχνης. Θὰ πρέπει νὰ τὸ περιγράψουμε, ὅσο ἀνεπαρκῆς κι ἂν ἀποδειχτεῖ ἢ προσπάθεια νὰ ἐκφράσουμε μὲ λόγια τὴ μαγικὴ ἰδιαιτερότητά του.

Ὁ Φαῦνος εἶναι ἡ μαρμάρινη ἀπεικόνιση ἑνὸς νεαροῦ ἀνδρα, πού ἀκουμπᾷ τὸν δεξιό του βραχίονα στὸν κορμὸ ἢ τὸ κούτσουρο ἑνὸς δέντρου. Τὸ ἓνα χέρι του κρέμεται ἀφρόντιστα στὸ πλευρό του. Στὸ ἄλλο κρατεῖ ἓνα ἀπομεινάρει σπασμένης φλογέρας ἢ κάποιου

παρόμοιου βουκολικοῦ μουσικοῦ ὄργάνου. Τὸ μοναδικό του ἔνδυμα —μιὰ λεοντή, μὲ τὸ νυχοπόδαρο πάνω στὸν ὦμο του— καλύπτει τὸ μισὸ πανωκόρμι του ἀπὸ πίσω, ἀφήνοντας τὰ ἄκρα καὶ ὀλόκληρο τὸ μπροστινὸ μέρος τοῦ σώματος γυμνά. Ἡ μορφή, ἔτσι καθὼς παρουσιάζεται, εἶναι ἐκπληκτικὰ χαριτωμένη, ἀλλὰ ἔχει πιὸ γεμάτο καὶ πιὸ στρογγυλεμένο τὸν διακαμὸ, περισσότερη σάρκα καὶ λιγότερους ἥρωικούς μύες ἀπ' ὅ,τι συνήθιζαν νὰ χορηγοῦν οἱ ἀρχαῖοι γλύπτες στὰ δικά τους πρότυπα ἀνδρικοῦ κάλλους. Τὸ ὕφος τοῦ προσώπου ἐναρμονίζεται μὲ τὴν ὅλη μορφή· ἔχει πολὺ εὐχάριστο περίγραμμα καὶ φυσιολογικὰ χαρακτηριστικά, ἀλλὰ εἶναι στρογγυλεμένο καὶ κάπως αἰσθησιακὰ σχηματισμένο, ἰδιαίτερα γύρω στὸ λαιμὸ καὶ στὸ πιγούνι· ἡ μύτη εἶναι σχεδὸν ἴσια, πλὴν ἐλαφρὰ καμπυλωμένη πρὸς τὰ πίσω, ὥστε νὰ ἀποπνέει προσήγεια καὶ εὐθυμία, ἀσκώντας ἀπερίγραπτη γοητεία. Τὸ στόμα, μὲ τὰ γεμάτα κι ὡστόσο λεπτοκαμωμένα χεῖλη, μοιάζει νὰ βρίσκεται τόσο κοντὰ στὰ πρόθυρα ξεσπάσματος ἑνὸς ξεκαρδιστικοῦ γέλιου, ὥστε σχεδὸν προκαλεῖ στὸν θεατὴ ἕνα χαμόγελο ἀνταπόκρισης. Ὁλόκληρο τὸ ἄγαλμα —σὲ ἀντίθεση μὲ ὅτιδήποτε ἄλλο δουλεύτηκε ποτὲ σ' αὐτὸ τὸ δυσκολοδόμαστο ὑλικό, τὸ μάρμαρο— ἐξωτερικεύει τὴν ἰδέα ἑνὸς ἀξιαγάπητου καὶ αἰσθησιακοῦ πλάσματος, φιλικοῦ, εὐθυμου, μὲ ροπή πρὸς τὴν ἀνέμελη εὐωχία, κι ὡστόσο κάθε ἄλλο παρὰ ἀνίκανου νὰ καταληφθεῖ ἀπὸ πάθος. Εἶναι ἀδύνατον νὰ σταθεῖς κοιτάζοντας ἐπὶ μακρὸν αὐτὴ τὴν πέτρινη παράσταση χωρὶς νὰ σοῦ ἐξάψει γιὰ τὴν ἴδια συναισθήματα εὐπροσέγορα, σάμπως νὰ ἔχει πλαστεῖ ἀπὸ ὕλη ζεστὴ στὸ ἄγγιγμα καὶ νὰ ἔναι ἐμποτισμένη μὲ πραγματικὴ ζωή. Πλησιάζει πάρα πολὺ ὀρισμένα ἀπὸ τὰ πιὸ εὐχάριστα αἰσθήματα συμπάθειας ποὺ νιώθουμε.

Ἴσως νὰ εἶναι αὐτὴ ἀκριβῶς ἡ ἔλλειψη ἠθικῆς αὐστηρότητας, οἰουδήποτε ὑψηλοῦ καὶ ἥρωικοῦ ἰδιοσυστατικοῦ στὸν χαρακτήρα τοῦ Φαύνου ποὺ τὸν κάνει τόσο ἀπολαυστικὸ γιὰ τὸ ἀνθρώπινο μάτι καὶ τὴν περιπάθεια τῆς ἀνθρώπινης καρδιάς. Τὸ ὄν ποὺ ἀπεικονίζεται ἐδῶ δὲν διαθέτει ἠθικὲς ἀρχές καὶ θὰ ἦταν ἀνίκανο νὰ κατανοήσει τέτοιες ἔννοιες· μπορεῖ ὡστόσο νὰ εἶναι δίκαιο καὶ ἔντιμο χάρη στὴν ἀπλότητά του. Δὲν θὰ περιμέναμε ἀπ' αὐτὸν καμία θυσία ἢ προσπάθεια γιὰ κάποιον ἀφηρημένο σκοπὸ· δὲν ὑπάρχει οὔτε ἶχνος ἀπὸ τὴ στόφα τοῦ μάρτυρα σ' αὐτὸ τὸ εὐαίσθητα δουλεμένο μάρμαρο· διαθέτει, ἐντούτοις, τὴν ἰκανότητα συναψῆς ἐνὸς ἰσχυροῦ καὶ θερμοῦ συναισθηματικοῦ δεσμοῦ, καὶ θὰ μποροῦσε νὰ ἐκδηλώσει, ἀκολουθώντας τὴν παρόρμησή του, ἀφοσίωση, κι ἐξαιτίας τῆς, στὴν ἀνάγκη, νὰ πεθάνει. Εἶναι πιθανόν, ἐπίσης, νὰ μποροῦσε ὁ Φαῦνος καὶ νὰ καλλιεργηθεῖ διαμέσου τῶν συγκινήσεών του, μὲ ἀποτέλεσμα τὸ πιὸ ἄξεστο ζωικὸ μέρος τῆς φύσης του ν' ἀπωθοῦνταν τουλάχιστον στὰ βάρη, ἔστω καὶ ἂν δὲν ἀποβαλλόταν ποτὲ ὀλοκληρωτικά.

Πράγματι, τὸ ζωῶδες ἀποτελεῖ θεμελιῶδες στοιχεῖο τῆς σύστασης τοῦ Φαύνου· γι' αὐτὸ καὶ τὰ χαρακτηριστικὰ τῆς κακόμορφης πλάσης συναντοῦν καὶ συνδυάζονται μ' ἐκεῖνα τῆς ἀνθρώπινης εἰδῆς σ' αὐτὴ τὴν παράξενη κι ὡστόσο αὐθεντικὴ καὶ φυσικὴ σύλληψη τῆς ἀρχαίας ποίησης καὶ τέχνης. Ὁ Πραξιτέλης διοχέτευσε ἐπιδέξια σὲ κάθε σημεῖο τοῦ ἔργου ἐκεῖνο τὸ βουβὸ μυστήριον ποὺ μᾶς συγχύζει τόσο ἀπελπιστικὰ ὅποτε προσπαθοῦμε νὰ κατανοήσουμε διανοητικὰ ἢ συναισθηματικὰ τὶς χαμηλότερες τάξεις τῆς δημιουργίας. Ἐνδείξεις τοῦ αἰνίγματος, ἐντούτοις, ἔχουμε μόνον σὲ δύο σημεῖα: πρόκειται γιὰ τὰ ἀφτιά τοῦ Φαύνου, τὰ ὁποῖα ἔχουν σχῆμα φύλλου καὶ μικρὲς

μυτερές ἀπολήξεις, ὅπως τὰ ἀφτιά ὀρισμένων ζώων. Παρόλο που δὲν φαίνεται στὸ μάρμαρο, ἴσως ὀφείλου-
με νὰ δεχτοῦμε πὼς ἦταν καλυμμένα με λεπτό, ἀφράτο
τρίχωμα. Στις πιὸ χονδροειδεῖς ἀπεικονίσεις αὐτῆς
τῆς τάξης μυθολογικῶν πλασμάτων, ὑπάρχει ἄλλο ἓνα
σημεῖο συγγένειας με τὸ ζωῶδες: μιὰ οὐραία ἀπόλη-
ξη, ἡ ὁποία, ἂν πρέπει νὰ ὑποθέσουμε πὼς ὀπωσδή-
ποτε τὴν ἔχει ὁ Φαῦνος τοῦ Πραξιτέλη, κρύβεται ἀπὸ
τὴ λεοντὴ που ἀποτελεῖ τὸ ἔνδυμά του. Ὡς ἐκτούτου,
τὰ μυτερά καὶ τριχωτὰ ἀφτιά εἶναι οἱ μοναδικές ἐν-
δείξεις τῆς ἄγριας, δασώδους φύσης του.

Μόνον ἓνας γλύπτης προικισμένος με τὴν ἐκλε-
κτότερη φαντασία, τὸ λεπτότερο γοῦστο, τὰ εὐγενέ-
στερα αἰσθήματα καὶ τὴ σπανιότερη καλλιτεχνικὴ
δεξιότητα — με μιὰ λέξη, ἓνας γλύπτης καὶ ποιητῆς
ταυτόχρονα— θὰ μπορούσε πρῶτα νὰ ὀνειρευτεῖ ἓναν
Φαῦνο με αὐτὰ τὰ γνωρίσματα κι ἔπειτα νὰ κατορ-
θῶσει νὰ φυλακίσει τὴν παιγνιώδη, ζωηρὴ ὑπαρξή
του στὸ μάρμαρο: οὔτε ἄνθρωπο οὔτε ζῶο κι ἀπεναν-
τίας οὔτε τέρας· ἓνα ὄν στὸ ὁποῖο καὶ οἱ δύο φυλές
συναντιοῦνται σὲ φιλικὸ ἔδαφος! Ἡ ἰδέα ἀρχίζει νὰ
σχηματίζεται ἀδρά καθὼς τὴ χειριζόμαστε, καὶ δένει
ὅταν τὴ συλλάβουμε με σαφήνεια. Ὅμως, ἂν ὁ θεατῆς
σταθεῖ καὶ πραγματοποιήσῃ γιὰ πολλὴ ὥρα σκέψεις
γύρω στὸ ἄγαλμα, θὰ συνειδητοποιήσῃ ἐξάπαντος τὴ
γοητεία του· ὅλες οἱ δασόβιες τέρψεις, ὅλα τὰ καλο-
συνάτα καὶ χαρούμενα χαρακτηριστικὰ τῶν πλασμά-
των που κατοικοῦν σὲ δάση καὶ ἀγρούς θὰ φανοῦν
ἀναμειγμένα καὶ ζυμωμένα σὲ μιὰν ἐνιαία ὑπό-
σταση, μαζί με τίς συγγενεῖς ιδιότητες τῆς ἀνθρώ-
πινης ψυχῆς. Δέντρα, χορτάρια, ἄνθη, μικρὰ ρυάκια
τοῦ δάσους, γελάδια, ἐλάφια καὶ ὁ ἀπλός, ἀνεπιτή-
δευτος ἄνθρωπος. Ἡ οὐσία ὅλων αὐτῶν συμπυκνώ-
θηκε πρὶν ἀπὸ πολὺ καιρὸ καὶ ὑπάρχει ἀκόμη μέσα

στην αποχρωματισμένη μαρμάρινη ἐπιφάνεια τοῦ Φαύνου τοῦ Πραξιτέλη.

Καί, τελικά, μπορεῖ ἡ ἰδέα νὰ μὴν ἦταν ὄνειρο, ἀλλὰ μᾶλλον ἡ ἀνάμνηση ἑνὸς ποιητῆ μιᾶς περιόδου ὅπου ἡ σχέση τοῦ ἀνθρώπου μὲ τὴ φύση ἦταν πιὸ στενὴ καὶ ἡ συντροφικότητά του μὲ καθετὶ τὸ ζωντανὸ πιὸ ἐνδόμυχη καὶ πολύτιμη.

Αναζητήστε το [εδώ](#)

ΕΚΔΟΣΕΙΣ
GUTENBERG

www.gutenbergbooks.gr

 [/gutenbergbooks](https://www.facebook.com/gutenbergbooks)